

Evaluering av

BOLIGPRATEN

ved Lyderhorn overgangsbolig

2009



På innsiden av på utsiden

BOLIGPRATEN

Skadevirkningene av fengsling er godt dokumentert tema. Blant annet viser FAFO sin levekårsundersøkelse gjort blant innsatte i norske fengsler i 2004 at 1/3 var bostedsløse da de ble fengslet (FAFO 2004). Ved løslatelse er det så mange som 2/3 som står uten tilfredsstillende bolig (St.m. nr.37 s. 8). Det betyr at en stor del av innsattbefolkningen har liten erfaring med det å bo før innsettelse og at fengselsoppholdet påfører en ytterligere negativ utvikling på dette feltet. Årsakene til dette er mange. Bl.a. kan dette skyldes manglende basisferdigheter og kunnskaper, men også erfaring med å mestre en alminnelig bosituasjon.

På bakgrunn av denne erkjennelse ble det høsten 2008 tatt initiativ til å opprette et prosjekt om en boligskole ved Lyderhorn overgangsbolig. Utgangspunktet for utformingen av dette prosjektet var inspirasjon fra blant annet Safir -Kirkens bymisjon i Oslo sitt prosjekt rettet mot lignende målgruppe.

Initiativtaker for Boligskolen på Lyderhorn kontaktet Husbanken for et samarbeid. Husbanken var svært imøtekommende, noe som resulterte i tilskudd av midler som gjorde det mulig å gjennomføre prosjektet. Det ble så opprettet en styringsgruppe bestående av leder ved Lyderhorn overgangsbolig, fagforeningsrepresentant og prosjektleder for Husbanken og Kriminalomsorgens satsing på boligsosialt arbeid – Din Bolig.

Styringsgruppen opprettet videre en prosjekt gruppe som fikk i oppgave å utforme Boligskolen. Denne gruppen besto av Birthe Øttel Laksey – miljøterapeut med pedagogisk utdannelse, Jørund Berge – miljøterapeut med humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag, Lene Monsen – miljøterapeut med fagbrev som barne og ungdomsarbeider og Kjersti S. Nesset – ass. Fengselsleder med samfunnsvitenskapelige fag. Jørund Berge og Lene Monsen har i tillegg etterutdanning innen boligsosialt arbeid.

Boligpraten ble innlemmet som en del av Lyderhorn overgangsboligs BoBra modell – overgangsboligens satsing på boligsosialt arbeid. Prosjektet fikk navnet Boligskolen, men ble siden endret til Boligpraten. Boligpraten inngår som et virkemiddel for gode løslatelser til en trygg hjemmesituasjon.

Boligpraten har foreløpig bare vært et tilbud til beboere ved Lyderhorn overgangsbolig, men det er ingen grunn til at dette tilbudet ikke kan overføres til andre etater, prosjekt eller enheter.

FORBEREDELSE OG GJENNOMFØRING

Prosjektet tok sikte på to gjennomføringer av Boligpraten i løpet av 2009. En i vår-halvåret og en i høst-halvåret. Første gjennomføring krevde mye **forberedelser**:

- Utarbeiding av gjennomføringsform for kurset "Boligpraten"
- Bestemme tema for samlingene
- Opprette kontakt med ønskede foredragsholdere
- Utarbeiding av veileder til gruppeledere knyttet opp mot hvert tema/hver samling
- Utarbeiding av arbeidsbok til deltagerne
- Utarbeiding av evalueringsskjema som deltagerne fyller ut etter hver samling.
- Utarbeiding av kursbevis for gjennomført kurs til deltagerne
- Ferdigstilling av rom som egner seg for gjennomføring av kurset
- Utarbeiding av timeplanplan for gruppelederne som koordinerer tider for veiledning, forberedelse til samlinger, gjennomføring av samlinger og etterarbeid.
- Utarbeiding av kokebok som hver deltager skal få utlevert ved siste samling. Denne inneholder informasjon om ernæring samt oppskrifter beregnet på de kokemuligheter som finnes på hyblene på Lyderhorn.
- Utarbeiding av informasjonsbrosjyre

Etter første gjennomføring ble det gjort noen **revurderinger**:

- Endring av navn: Kurset fikk i oppstarten navnet Boligskolen. Dette skapte reaksjoner blant beboere som ikke ønsket å være elever på en "skole". Vi endret navnet til Boligpraten, og deltagerne uttrykte at de var svært fornøyd med denne endringen.
- Endring av gruppeform: Ved oppstart var det tenkt at kurset skulle bestå en fast, lukket gruppe, der deltagerne meldte seg på hele kurset slik at det ville være de samme menneskene som møttes på hver samling. Begrunnelsen for dette var at vi så for oss at deltagerne da ville føle seg tryggere og det ville føles lettere for dem å dele erfaringer med hverandre. Deltagerne synes ikke det var problematisk å dele erfaringer og hadde ingen motforestillinger mot at de ble gjort om til en åpen gruppe der deltagerne kunne komme på samlingene de ønsket alt etter hvilke tema de fant interessant. Gruppen er derfor omgjort til åpen.

- Endring av dag: Ettersom gruppeformen ble endret til åpen fant vi det hensiktsmessig å flytte kursdagen til tirsdager i stedet for onsdager. Dette fordi tirsdager er den dagen alle beboere på Lyderhorn er nødt til å være på huset om ettermiddagen. De har heller ikke anledning til å motta besøk på tirsdager. Ved å endre kursdagen oppnådde vi flere deltagere i gruppen.

Da vi bestemte oss for å legge til rette for en åpen gruppe annonserte vi samlingens tema på oppslagtavle i forkant. Beboerne kunne da vurdere dagens tema og behovet for å delta. Dette fungerte godt. Tilsig av deltagere var godt og muntlig deltagelse har vært svært bra til tross for at noen av temaene var av en karakter som kunne være personlig for enkelte. Vi så også at gruppen stort sett besto av de samme deltagerne samlingene gjennom.

Antall deltagere pr. samling vår:

1. samling: 3 deltagere + gruppeledere
2. samling: 4 deltagere + gruppeledere
3. samling: 4 deltagere + gruppeledere
4. samling: 5 deltagere + gruppeledere
5. samling: 6 deltagere + gruppeledere
6. samling: 6 deltagere + gruppeledere
7. samling: 7 deltagere + gruppeledere
8. samling: 7 deltagere + gruppeledere

Antall deltagere pr samling høst:

1. samling: 10 deltagere + gruppelederne
2. samling: 7 deltagere + gruppelederne
3. samling: 7 deltagere + gruppelederne
4. samling: 8 deltagere + gruppelederne
5. samling: 7 deltagere + gruppelederne
6. samling: 8 deltagere + gruppelederne
7. samling: 8 deltagere + gruppelederne
8. samling: 6 deltagere + gruppelederne
9. samling: 6 deltagere + gruppelederne

Ved høstens gjennomføring var behovet for forberedelse ikke så omfattende. Vi måtte likevel sette av tid til:

- Forberedelse til hver enkelt samling
- Innhenting av informasjon om tema
- Opprette kontakt med foredragsholdere
- Fortsatt utarbeidelse av ernæring/kokebok
- Ferdig utarbeidet brosjyre og deltagerbevis

Da kurset var ferdig gjennomført ble følgende revurderinger gjort:

- At deltagerne helst skal delta når det nærmer seg løslatelse, på grunn av at de skal ha en nærhet til den virkeligheten som venter dem.
- Deltagere som blir løslatt før avsluttet boligprat, får mulighet til å fullføre. Dette blir da satt som vilkår i møteplikten.

Gruppesamlingene er basert på å trekke veksler på gruppedeltagernes og gruppeledernes egne erfaringer. Alle har en form for erfaring med å bo og dette har vært et viktig element i prosjektet. Vi har etter vår mening klart å ha en lav terskel for meningsytringer i gruppen. Dette har gjort at mange har følt seg trygge på å dele sine erfaringer, på både godt og vondt.

INNHold

Det ble lagt opp til 8 samlinger på våren og 9 på høsten.

Tema som er gjennomgått på Boligpraten – våren 2009

1. Introduksjon til Boligpraten og gjennomgang av arbeidsboken – samt bli kjent med hverandre.
2. Jusformidlingen - om temaene husleierett og arbeidsrett
3. Eie eller leie – hvordan skaffe seg bolig, hva kreves for å kjøpe? Hva kreves for å leie? Økonomiske støtteordninger, samt fordeler og ulemper knyttet til de to bo-formene.
4. Oppussing og vedlikehold – hva kan en gjøre selv? Hva må en ha fagfolk til å ordne? Hvordan unngå fuktskader, soppdannelser, vonde lukter fra boss og sluker osv. Hva gjør en når slike problemer oppstår?
5. Fritid – hva kan en gjøre på fritiden sin? Hva kan en gjøre hjemme, hva kan en gjøre ute? Kan man trives i sitt eget selskap hjemme, eller må det skje noe/må en ha besøk hele tiden?

6. Økonomi og økonomistyring – innleid foredragsholder Bengt Thoresen fra ALF as, prioriteringer
7. Sosiale rettigheter – innleide representanter fra sosialhøyskolen informerte om sosialtjenestens plikt til å skaffe vanskeligstilte midlertidig husvær og deres plikt til å bidra i forhold til permanent bosted. De informerte også om bostøtteordningen.
8. Mat og Ernæring – gruppeledere og deltagere utstyrte seg med kjøkkenredskaper og tilberedte sammen en flerretters middag fra råvarer til ferdig måltid som de så spiste sammen.

Tema som er gjennomgått på Boligpraten – høsten 2009

1. Introduksjon til Boligpraten, bli kjent med hverandre. Gjennomgang av program, sette opp grupperregler, refleksjon rund temaene og spørsmål.
2. Eie eller leie – viste husbanken sin film ”Å bo” brukte denne som grunnlag for diskusjon. Problemstillinger og erfaringer knyttet til leie, depositum, leiekontrakt, huseieregulering, ulike boformer, leieboforening, forsikring.
3. oppussing og vedlikehold – viste film ”gjør det selv Mister Bean”, Hva kan en gjøre selv og hva må en ha fagfolk til å gjøre, erfaringer, godt inneklima, dvd fra Bergen bolig og byfornyelse.
4. Sosiale rettigheter – hvilken kommune skal man forholde seg til, program og økonomiske stønader/rettigheter man kan søke på hos nav og husbanken.
5. Jussformidlingen – husleiekontrakt og arbeidskontrakt.
6. Ensomhet – erfaringer rundt det å være ensom, hva gjør man når man er ensom, forskjell på å være alene å det å være ensom, ensomhet knyttet til bosted, positive og negative sider, kulturelle forskjeller, økonomi.
7. Økonomi – Nødvendige faste og variable utgifter, utgifter som klassifiseres som luksus, hvor kan en kutte, viktigheten med konto, ulike konto typer, forskjellige betalingsformer, konsekvenser med å ikke betale regninger, ulike sparingsformer, forsikring.
8. Fritid – hva er fritid, hva bruker vi fritiden på, forskjell på å være alene og det å være ensom, forskjeller på hjemmefritid og utefritid.
9. Mat og ernæring – ulike næringsstoffer deres funksjon og hvilke matvarer de finnes, oppbevaring av mat, mat som er sunt billig og lett å lage, til bredte to middagsretter som ble spist avslutningsvis.

Med hensyn til hvilke tema som er valgt har vi tatt utgangspunkt i hvilken erfaring og kunnskap vi selv besitter, både vi som er programledere og andre ansatte på overgangsboligen og hva som har vært mulig å hente inn av ekstern kunnskap. Utover dette har vi hentet inn informasjon fra kilder vi mener har vært aktuell for vår aktivitet.

Et sentralt tema for boligpraten var ”ensomhet”. Dette er et utfordrende og følsomt, men allikevel viktig tema å gripe fatt i. Alle mennesker opplever ensomhet på en eller annen måte, men hvordan ha et engasjement og et driv i gruppen og samtidig tilnærme oss dette på et mellommenneskelig plan? Vi bestemte oss derfor for å hente inn hjelp til dette utenfor huset. Vi knyttet kontakt med en filosof ved Universitetet i Bergen med dette temaet som del av sitt fagområde. Vi har fortsatt kontakt og ser muligheten for at han ved seinere gjennomføringer av Boligpraten kan bidra. På samme måte har vi etablert kontakt med andre bidragsytere som har sagt seg villig til å drive noen av samlingene med fokus på sitt tema. Eksempler på disse er: Jusformidlingen og ALF.

De temaene som vi har presentert i vår og høst synes å ha fanget opp en del problemstillinger mange innsatte sliter med. Dette baseres på tilbakemeldinger fra gruppedeltagerne. I forhold til et sentralt tema som sosiale rettigheter kunne flere av beboerne formidle at mye av informasjonen de ble gjort kjent med var helt nytt for dem. Dette understreker at det er et stort udekket behov for formidling av denne type kunnskap. Ett annet tema som ble godt mottatt var Jusformidlingens bidrag hvor tema om rettigheter knyttet til å være leietaker og arbeidstakerrettigheter sto på dagsorden.

Selv om vi i utgangspunktet har fastsatt plan for gjennomføring av Boligpraten har vi bestemt oss for at dette ikke skal hindre oss i å endre eller supplere programmet. **Intensjonen for tiltaket er uansett den samme, det er å tilføre og øke den enkelte beboers evne og mulighet til å beherske en bosituasjon på godt og vondt.**

Samlingene som er gjennomført har funnet sted i overgangsboligens programrom. For å skape en god ramme rundt samlingene har vi valgt å servere litt enkel mat og frukt.

Dette har vist seg å være et viktig innslag og en ekstra motivasjonsfaktor for mange av deltakeren.

Selv om våre beboere kan karakteriseres som en relativ ensartet gruppe, har det allikevel vært ulik dynamikk i de to gruppene som har gjennomført programmet. Hva som konkret er bakgrunnen for dette kan være flere forhold. Ved den første gjennomføringen var det flere som nærmet seg løslatelse. De hadde derfor en positiv effekt på gruppen. Ved andre gjennomføring var det for flere av deltakerne lengre tid til løslatelse og for noen av disse kunne det være vanskelig å relatere seg og dermed engasjere i temaet gitt denne avstand i tid.

Noe som påvirker gruppedynamikken i både positiv og negativ retning var bindinger mellom enkelte beboere, graden av hvor godt de kjente hverandre. Noen beboere hadde sonet på samme avdeling i andre fengsler tidligere og dette kunne spille inn hvorvidt det oppsto en slags subkultur i gruppen. Andel menn i forhold til andel kvinner som har deltatt på Boligpraten har også hatt en betydning for gruppens dynamikk.

Tilbakemeldingene fra beboerne har i all hovedsak vært positiv.

Vi leverte ut evalueringsskjema til beboerne under første gjennomføring. Dette ble gitt etter hver samling, men på grunn av manglende innlevering og begrenset evne til skriftlig tilbakemelding bestemte vi oss for ikke forsette med dette.

KONKLUSJON

Mange tilbakemeldinger har blitt gitt utenfor gruppen, i etterkant av samlinger.

Det er viktig å være bevisst på å ha en god balanse i det som formidles, kunnskapen må ikke vippe over i det banalt enkle, men samtidig ikke være vanskelig tilgjengelig for målgruppen en ønsker å nå. Gjennomføringen av boligpraten har vært et svært viktig innslag i tilbudet Lyderhorn overgangsbolig gir, det har brakt mye ny og nyttig kunnskap og erfaring til både beboere og ansatte. På bakgrunn av den positive prosjektperioden vi har hatt, håper vi at Boligpraten kan bli et permanent tilbud ved Lyderhorn overgangsbolig.

Jørund Berge
Miljøterapeut

Lene Monsen
Miljøterapeut

Kjersti S. Nasset
Ass. fengselsleder

*”Eg tror eg vet så jævla mye,
men så oppdager eg at det faktisk e veldig mye eg ikkje kan” (deltaker i Boligpraten)*